

A kincstári igényper reformja.

Tudvalevő, hogy Végrehajtási törvényünk szerint az igényper anyagi és alaki (eljárási) jogi szabályai azonosak, akár magánhitelező követelése, akár közhatalóságoknak közkövetelése miatt vezetett végrehajtás ellen irányuló igényperrel van szó. Mert itt is, mint ott, *tulajdonjoga* alapján a végrehajtás fogantatására illetékes járásbírósnál kéri az igénylő a végrehajtási zálogjog hatálytalanítását (Vhtv. 100. §.). Ez maradt a helyzet a két évvel későbbben kelt 1883. évi 44. t.-c.-be iktatott közadókezelési törvény, majd az 1909. XI. t.-c.-be iktatott Közadókezelési törvény szerint is.

De változás állott be 1920-ban, amikor „A több egyenes adóra és a közadók kezelésére vonatkozó törvényes rendelkezések módosításáról és kiegészítéséről” szóló 1920. évi XXIII. t.-c. 100. §-a a következőképpen rendelkezett:

„A köztartozások miatt vezetett foglaláskor a hátralékos, illetőleg a törvény értelmében a hátralékos helyett fizetésre kötelezett személynél vagy annak lakásában lefoglalt ingóságoknak zár alól való feloldása céljából igénykeresetnek nincs helye.”

Abban az esetben, amidőn a foglalás a hátralékos lakásán kívül fogantatosították, az 53. §. (t. i. az 1909. évi XI. t.-c. 53. §-ának) rendelkezései mérvadók”, tehát Vhtv.-ünk azon §. által felhívott 92—99. §-ai.

Ez az egész általánosságban tartott szabályozás, amely a közadóhátralékos *lakásán* történt foglalással szemben az igénylést kategorikusan kizárta, csak három évig volt érvényben, amikor is szükségesnek találta a törvényhozás a rendezés részletes kiépítését. Tette pedig ezt a Közadókezelésről szóló 1923. VII. t.-c. 48. §-ában. Ebben a formában van ez a joganyag érvényben, mert innen került ez a szabályozás a 600/1927. P. M. sz. r. az ú. n. K. K. H. Ö. 59. §-ába, amely a következőképpen rendelkezik:

„1. A köztartozások miatt vezetett foglaláskor a hátralékos, illetőleg a törvény értelmében a hátralékos helyett fizetésre kötelezett személynél, vagy annak lakásán lefoglalt ingóságoknak zár alól való feloldása céljából igénykeresetnek nincs helye.

Abban az esetben, amikor a foglalás másutt fogantatosították, a pénzügyigazgatóságtól, illetőleg, ha ez a kérelmet elutasítja, igénykereset útján a bíróságtól, csakis oly tárgyaknak zár alól való feloldása kérhető, amelyek iparosoknak feldolgozás céljából, kereskedőknek eladás céljából, fuvarosoknak, szállítványozási és beraktározási vállalatoknak fuvarozás, illetőleg elraktározás céljából, ügyvédeknek és közjegyzőknek pedig ebbeli minőségükben bármely célból adattak át. Az oly ügyvédek és kisiparosok, akik foglalkozásukat iroda, illetőleg egyéb műhely hiányában lakásukban folytatják, esetleg ezek megbízói, a megőrzés, illetőleg a feldolgozás céljából átvett és lakásukban lefoglalt tárgyaknak a zár alól való feloldását szintén kérhetik.”

Ezen szabályozás szerint a tulajdonjog természetesen elengedhetetlen előfeltétele továbbra is az igénylésnek, viszont azonban korlátozó szempontként érvényesül ezzel szemben (mihént a Vhtv. 72. §-ában) *a hely, ahol az ingók vannak*. A törvény több hely között tesz különbséget, aszerint, hogy hol történik az ingó lefoglalása, nevezetesen: 1. a hátralékos személynél, 2. a hátralékos lakásán, 3. a hátralékosnál másutt, avagy 4. idegen helyen-e.

1. A hátralékos személynél helyjelölés megértetése végett meg kell említenem, hogy a közadótartozás behajtása végett a K. K. H. Ö. 50. §-a szerint az ott jelzett előfeltételek mellett személymotoszásnak (Leibespfändung) is van helye.

Tudjuk, hogy a törvényhozás ezt a szabályt a salus rei publicae suprema lex elve alapján hozta. Láttá ugyanis, hogy ingó igényperekben a kincstár nem tud eredménnyel védekezni még akkor sem, ha ez eset indiciumai szerint az igény alaptalan. Szóval látta azt, amit a köztörvényi igényperekben már a háború előtt is láttunk és ma is látunk, hogy t. i. az igénykeresettel szemben az esetek túlnyomó részében védekezni alig lehet. Mégkevésbé tudhatott a kincstár, amely nem ismerheti az adós személyi viszonyait, mint ismeri a magánhitelező. Nem tudott tehát más-kép segíteni magán, mint hogy arra az álláspontra helyezkedett, hogy a magánosoknak jó lehet az igényper, de neki nem, mire a tulajdonostól a tulajdonjogból folyó egyik legfontosabb igényt, a negatoria in rem akciót megtagadta, úgy, hogy egy parallel rendszer állott elő. A köztörvényi igényper, amidőn a végrehajtó *magánszemély* és az általam kincstárinak nevezett igényper, amikor közhatalóság által közadókövetelés behajtására vezetett végrehajtás ellen irányul az igényper.

Igen ám, de ameddig úgy gondoltuk, hogy ez a rendezés a szanalási jog terméke, kényszerrendelkezés, amely majd minden igazságtalanságával és kivételességével a kivételes időkkel együtt eltűnik, még bele tudtunk nyugodni. De ma látjuk, hogy nem kivételes szabályozásról, hanem jogrendünknek rendes eszközéről van szó, mert ez a rendezés olyannyira rendessé vált, hogy értesülésem szerint változatlanul megvan ez az 59. §. a K. K. H. Ö. új tervezetében, amelyet a pénzügyminiszter hozzászólás végett megküldött a pénzügyi hatóságoknak. A kérdésnek illetően való végleges elrendezésébe azonban jogállamnak bele-nyugodnia nem szabad, mert ha így volna, a „fiat justitia, pater mundus“ elve visszajára fordulna: „pereat justitia, fiat nummus“.

Felmerül tehát a kérdés, mit kell csinálni? Azt el kell ismernünk, hogy az 59. §-t egyszerűen lebontani, félretenni nem lehet, mert a rendes szabályozás a mai bizonyítási eljárásnak nem megfelelő volta miatt nem megnyugtató és az igénypernek a rendes szabályok szerint való lefolytatása nem nyújt garanciát arra, hogy az anyagi igazságot hozza ki. Ezt csak akkor lehetne, ha a köztörvényi igényper megadná minden garanciáját annak, hogy csak oly ingók oldatnak fel, amelyek valóban az igénykeresettel fellépő felperesnek és nem a közadóhátralékosnak tulajdona.

Ebben a problematikus helyzetben, amelyben vagy a tulajdonjog sértettségének elvét, vagy a kincstár bevételeit kell feláldozni, elgondolásom az, hogy maradna a K. K. H. Ö. 59. §-a a maga szűkreszabott igénylési lehetőségével, de továbbmenőleg meg kell engedni az igénylés lehetőségét.

1. A Vhtv. 72. §. rendelkezésének analógiájára azon ingókra is, amelyek törvény által tiltott módon jutottak a közadóhátralékos birtokába.

2. Meg kell elvileg az igénylést engedni, ha a tulajdonos tulajdonjogát közokirattal, tehát pl. közjegyzői okirattal igazolja. Ezzel lehetőséget adunk pl. a tulajdonjogfenntartással eladónak, hogy a vevő ellen vezetett végrehajtás ellenében igénykeresettel léphessen fel, a feleségnek, aki tulajdonjogát közjegyzői okirattal bizonyítja.

3. Kivételt kellene lehetővé tenni és meg kellene engedni *tényeknek* (pl. beköltözés, ingók behozatala, stb., stb.) *közjegyzői tanusítvánnyal* való igazolását. Így, ha albérlő, családtag hoz be ingót a főbérlő lakásába.

4. Mindenestre álljon fenn in favorem fisci egy erős, kvalifikált, de nem ellenbizonyíthatatlan juris et de jure prezumpció arra, hogy a közadóhátralékos lakásán levő ingók az ő tulajdonai, de ezzel szemben adassék mód egy meggyőző, tehát nemcsak közjegyzői okirattal történő ellenbizonyítás elfogadására. Emellett szerepeljen a bizonyításban egy erős nyomozati elv. A kincstári nyomozó közegeknek adassék mód a tényállás felderítésére (pl. betekintés a tulajdonjogfenntartással eladó könyveibe, irataiba, stb.). Így valami kompromisszum jönne létre a kincstári érdekek figyelembevételére és a tulajdonjog e vonatkozásban is megőrzendő sértettségének elve között.

Januári számunkban dr. Pethő Tibor emlékeztet arra, hogy az 1911. évi jogászgűlés teljesülésében fejezte ki azt a kívánását, hogy a Magyar Jogászegylet lehetőleg minden három évben rendezzen Országos Jogászgűlést, amelyről néhai Nagy Ferenc, professzorunk fejtette ki, hogy az országos jogászgűlés, a jogászok parlamentje, amelynek tagjai úgy az elmélet, mint a gyakorlat emberei, párt- és osztályérdekeken felülemelkedve, a legmagasabb jogászi közvéleményt fejezik ki.

A cikk írója, visszaemlékezve a legutóbb 1928-ban tartott magyar jogászgűlésen elhangzott előadásokra és magasszínvonalú vitákra, szükségét érzi annak, hogy ez a jogászi megnyilatkozás most már mihamarabb megtörténjen. Sürgeti ennek megtartását és megjelöli azokat a kérdéseket, amelyekre az Országos Jogászgűlés tanácskozásainak szerinte ki kellene terjeszkednie. Ezek „a devizakorlátozásokkal kapcsolatos magánjogi és közigazgatási összefonódások, a tisztességtelen verseny túlburjánzásai, a *gazdaadósságok* nyugalmi állapotának kutatása, a *végrehajtási és fizetéképtelenségi* jognak a gyakorlati életben való kanyargásai, a tíz éves jelzálogtörvény gyakorlati tanulságainak levonása, a *falusi* birtok védelmében létesített intézményeknek (családi, hitbizomány, családi birtok, stb.) az életbe való átvitele“.

Azt hiszem, nem tévedek, ha ezt az egyébként máris gazdag programot kiegészítendőnek tartom a kincstári igényper reformjának kérdésével. Egész civilizztikánk presztizskérdése ez, mert ez a rendszer nem is jogelven, hanem azon a tételen alapszik, amelyet Molière, amikor megtámadták azért, mert mástól vett témát dolgozott ki, így fejezett ki: „Je prends mon bien ou je le trouve.” Emellett a mai rendszer nyílt beismerése volna annak, hogy a polgári per bizonyítási eszközei és bizonyítási eljárása a kincstár véleménye szerint nem adnak megnyugtató eredményt. Mindent meg kell tehát minél előbb tennünk azért, hogy a jog a szóbanforgó területen visszanyerje régi uralmát.

Dr. Balla Ignác.

ÜGYVÉDSÉG — JOGÉLET

Szemlélődés.

„Bildung ist Unsterblichkeit der edelsten Geister“ mondja Nietzsche. Az ész és lélek műveltsége a szellem alkotásaiban jut kifejezésre és ezek az alkotások őrzik az idők múlásán keresztül megteremtőjük emlékét a halhatatlanságig.

Meszlény Arthur munkájának foglalata — a megmásíthatatlan isteni végzés folytán — immár lezárult. Kivétel a befejezettségnek e kérelhetetlen szabálya alól az a sudár törzs a magyar jogirodalom ligetében, amelyet tizenhárom évvel ezelőtt új esemeteként lelkes bizakodással ültetett ki a szellemiségnek bizony akkor is nagyon barátságtalan téli világába és amelynél tizenhárom éven keresztül odaadó szeretettel vett részt a mind izmosodó évgyűrűk képzésében: *a mi lapunk*, amely él és élni kíván Meszlény Arthur szellemében, tanításainak szolgálatában.

Forgatom lapunk tizenhárom évfolyamának füzeteit, keresem az ő megnyilatkozásait. Csodálatosan, színesen sokoldalúak ezek a megnyilatkozások: alapvető kérdések világos taglalása elméleti részletproblémák mesteri boncolásával váltakozik; — a magas stílusú keretépítéseket finom művű apró mozaikok töltik be — debatterei éles csatározások mellett örökéletű elvek kristályos kinyilatkoztatása ékeskedik. Nehéz a kincsből válogatni — a félretolt se kisebb érték a kiemelnél. És ha mégis itt csak példákat sorakoztathatok fel, ez távolról sem különböztető értékítélet, — éppen ellenkezőleg: szolgáljon a rész az egésznek képviselőjéül.

Három példát kívánok bemutatni a gazdagság tárházából: a bőség bizonyosságul, a követőknek példaadásul.

1. Világnézleti arcvonalak állanak mai kuszált világunkban egymással szemben: az egyéniség tiszteletének, a szabadság szeretetének, az egyenlőség és demokrácia féltve őrzésének arcvo-